



## Uygur Halkının Kültürel Kimlik Temsilinde Basının Rolü: Kırgızistan'daki "İttipak" Gazetesi Örneği<sup>1</sup>

Asel SOLPUEVA<sup>2</sup> ve Gökçe YOĞURTÇU<sup>3</sup>

### Öz

Kitle iletişim araçları bir toplumun kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamıyla ilgili sorunlarını gündeme taşıyarak kamusal farkındalığın oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Gazetelerin kültürel değerleri ve kimliği korumak ve gelecek nesillere aktarmak konusundaki işlevi de literatürde araştırılan önemli konulardan biridir. Uygur halkının tarihsel kimlik mücadelesi de Uygur basınında kendine önemli bir yer bulmaktadır. Bu çalışmada, Kırgızistan'daki "İttipak" Uygur Halk Derneği tarafından 1994 yılından beri yayınlanmakta olan "İttipak" gazetesinin haberleri analiz edilmekte ve gazetenin Uygur kimliğini temsil etmesindeki rolü içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmektedir. Araştırma sonucunda gazetenin, Uygur halkının kültürünü, tarihini, aydınlarını, sanatçılarını tanıtmanın yanı sıra Uygur halkının Sincan Özerk Bölgesi'ndeki ve dünyadaki kültürel sorunlarını dile getirdiği ve Uygur halkına kültürel bilinç kazandırmayı hedeflediği görülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Kırgızistan, Uygur halkı, Kültürel kimlik, "İttipak" gazetesi, İçerik analizi

### The Role of the Press in the Cultural Identity Representation of the Uyghur People: The Case of "Ittipak" Newspaper in Kyrgyzstan

### Abstract

Mass media contribute to the formation of public awareness by bringing the cultural, social, economic, and political problems of a society to the agenda. The function of newspapers in preserving and handing cultural values and national identity down next generations is also one of the important issues researched in the relevant literature. The historical struggle for identity of Uyghur public also finds an important place in the Uyghur press. In this study, the news of the newspaper "Ittipak", which has been published by the Uyghur People's Association "Ittipak" in Kyrgyzstan since 1994, is analyzed and the role of the newspaper in representing the Uyghur identity is evaluated by content analysis method. As a result of the research, it is seen that the newspaper aims to introduce the culture, history, intellectuals, and artists of the Uyghur people, as well as expressing the cultural problems of the Uyghur people in the Xinjiang Autonomous Region and in the world and aims to raise cultural awareness of the Uyghur people.


**Key Words:** Kyrgyzstan, Uyghur people, Cultural identity, "Ittipak" newspaper, Content analysis

### Atf İçin / Please Cite As:


Solpueva, A. ve Yoğurtçu, G. (2022). Uygur Halkının kültürel kimlik temsilinde basının rolü: Kırgızistan'daki "İttipak" Gazetesi örneği. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 7 (2), 93-105. Doi: 10.5281/zenodo.7472505

<sup>1</sup> Bu çalışma ilk yazarın (AS), ikinci yazar danışmanlığında (GY) yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

<sup>2</sup> Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Bişkek, Kırgızistan, 1950y07009@manas.edu.kg.

 ORCID:0000-0002-1502-9207

<sup>3</sup> Doç. Dr. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Bişkek, Kırgızistan, gokce.yogurtcu@manas.edu.kg.

 ORCID: 0000-0002-2404-3908

## Giriş

Günümüzde kimlik arayışlarının ve farkındalığının yükseldiği toplumsal süreçlerde kültürel kimliklerin korunması ve kamusal alanda temsili konusunda daha güçlü bir gündemin oluştuğu görülmektedir. Bununla birlikte çokkültürlü toplumlarda farklılıkları kapsayıcı bir sağduyu ve toplumsal uzlaşma çok önemlidir. Bir ulus devletin sınırları içinde hayat sürdüren halkların, içinde buldukları toplumun değerleriyle entegre olmaları ve yurttaşlık bilinciyle bağ kurmaları bu sağduyuya bağlıdır.

Bu bağlamda Kırgızistan, barışçıl ve uzlaşmacı tarihsel deneyimlerini bir araya getirerek farklı kültürel grupları kapsayabilen bir demokrasi ve vatandaşlık modelini sürdürmeye çalışmaktadır. Bu süreçte farklı kültürel gruplar etkileşim içine girerek yeni gündelik yaşam pratikleri inşa etmektedirler. Bu pratikler benzerliklerin yanı sıra farklılıklar üzerine kuruludur. Nitekim farklılıkların benimsenmesi veya dışlanması, kültürel uyum sürecini etkileyen en önemli unsurdur (Yurdigül, Ünal ve Güven, 2019: 421). Kırgızistan'da yaşayan birçok farklı halk gibi Uygurlar da çeşitli tarihsel olaylar nedeniyle Kırgızistan topraklarında vatandaş veya göçmen olarak yaşamlarını kültürel uyum ve güven içinde sürdürmektedirler (Kokaisl ve Usmanov, 2013; Kokaisl, vd., 2020).

Bununla birlikte günümüzde Uygurlar'ın büyük çoğunluğu Sincan Uygur Özerk Bölgesi topraklarında yaşamaktadır. Yaklaşık iki yarım asırdan beri kimliğini koruma mücadelesi veren Uygur halkı, Çin Halk Cumhuriyeti içinde kültür, dil, etnik köken, din ve tarih açısından kendi varlığını ifade etme sorunları yaşamaktadır (Van, 2015:100-107; Brophy, 2016). Çin Halk Cumhuriyeti'nin kapsamlı gözetim ve denetleme sistemi kapsamında Uygur halkı çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Syroejkin, 2002). Bu bağlamda Uluslararası insan hakları örgütleri, Uygurların zaman zaman kitlesel tepki vermelerine neden olan Çin'in politikalarını yasadışı bulmaktadır. Ağustos 2018'de Birleşmiş Milletler Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi tarafından hazırlanan bir raporda (Cumming-Bruce, 2018:4; OHCHR Assessment of human rights concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People's Republic of China, 2022:43-45), Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki toplu tutuklamalar ve gözaltı kampları dünya kamuoyunun gündemine taşınmıştır.

Kırgızistan'daki Uygurlar, hem Kırgızistan'ın demokratik çokkültürlü yapısı nedeniyle hem de coğrafi olarak Çin'in Sincan Uygur özerk bölgesine daha yakın olduğu için dil, kültür ve tarihlerini korumak için daha fazla imkân ve motivasyon sahibidirler. Bu bağlamda Kırgızistan'da yaşayan Uygur halkı kendi kültürel ve tarihsel varlığını medyada ve kamusal alanda ifade etme olanağı bulabilmektedir.

Kırgızistan'daki "İttipak Halk Birliği" (Общественное Объединение Уйгуров Кыргызстана «Иттипак») günümüze kadar Kırgızistan'daki ve komşu ülkelerdeki (Özbekistan, Kazakistan) Uygur halkının dayanışmasını çeşitli kültürel faaliyetlerle teşvik etmektedir (Kenji, 2001, <https://www.thenewhumanitarian.org>). Genel olarak Uygur halkının toplumsal ve kültürel yaşantısını temsil eden "İttipak" gazetesi de aynı amaçlar doğrultusunda 1994 tarihinden günümüze kadar yayın faaliyetlerine devam etmektedir. Gazete günümüzde Kırgızistan'da Rusça ve Uygurca yayın yapan mevcut tek basın niteliğindedir (Hapizov, 2014; 2021).

Bu çalışmada "İttipak" gazetesinin Uygur halkının kültürel kimliğine ilişkin haberleri analiz edilmekte ve gazetenin Uygur halkının kimliğini temsil etmesindeki rolü değerlendirilmektedir.

### Kültürel Kimlik Temsilinde Basın ve "İttipak" Gazetesi

Sosyal bir varlık olarak insan, doğuştan sahip olduğu ben-biz tanımlarının yanı sıra sonradan edindiği ben-biz tanımlarıyla da bireysel ve sosyal varlığına anlam yüklemektedir. Doğumla birlikte edinmeye başladığımız kimliklerimizi, toplumumuz, kültürümüz, coğrafyamız ve tarihi mirasımız belirler. Bireysel kimliklerimizin bir kısmını ise yaşamsal süreç içinde ediniriz. Bu edinimler kısaca 'ben kimim?' sorusuna verdiğimiz birçok iç içe geçmiş, katmanlaşmış cevabın bazen sabit ve kalıcı bazen de değişken tanımlarıdır. İnsan, 'ben kimim' sorusuna yanıt ararken birçok kimlik tanımı etrafındaki diğer canlıları ve bireyleri karşılaştırarak cevap bulur. Cinsiyet, yaş, gibi en basit ayrımlar bile toplumun değişen güncel taleplerine göre daha karmaşık hale gelir;

meslek, eğitim, etnik kimlik, vatandaşlık, dilsel ve dini kimlik, kültürel kimlik, etnik aidiyet gibi tanımlamalar içe içe geçer (Bilgin, 1999; 2008).

Bireyin doğuştan getirdiği kimliğini farklı duygulanım ve düşüncelerle değiştirebilmesi mümkün olabildiği gibi, bir göçmenin farklı bir ülkede kendi kültürel bağlarını zayıflatıp içinde bulunduğu baskın toplumun aidiyetlerine entegre olması da mümkündür. Birey, toplumsal ya da kişisel kimliğine göre ya ait olduğu toplumla özdeşleşir ya da isteklerine göre kendi öznelliğini yeniden inşa eder veya bu süreçte farklılıkları “öteki” olarak konumlandırmayı öğrenir (Connolly, 1995:92-93).

Küresel dünyamızın çok katmanlı sosyo-politik ve kültürel dinamikleri, iletişim teknolojilerinin ördüğü ‘ağ toplumu’ içinde milletlerin yerellik vurguları yerine devlet sınırlarını aşma yönündeki eğilimleri vurgulanmaktadır. Geçmişin kaybolması, mekânın önemini yitirmesi, evrensellik iddiasındaki bazı sosyal değerlerin ve etik normların ortadan kalkması, merkezde bireyin kalmasına yol açmaktadır (Wells, 1999:66). Sonuç olarak, toplumsal düzeyde kimliklerin erimesi vatandaşlık gibi kolektif kimliklerin bulanıklaşmasına da yol açmaktadır. Castells’in ifade ettiği ‘ağ toplumu’ (Castells, 2005) devletlerin sınırlarını aşan diaspora tanımını daha anlaşılır hale getirmiştir. Bu bağlamda kitle iletişim araçları elbette merkezi konumdadır. Ortak gruplar ve birlikler arası haberleşmenin yanı sıra dünya kamuoyu ile iletişim halinde olmak, kültürel hak ve taleplerin haklı ve meşru bir zemin kazanmasına destek olmaktadır.

Kitle İletişim Araçlarının bütünü açısından geçerli olduğu gibi yazılı basın da kimliğin inşasındaki işlevi bilinmektedir. Yazılı basın, iletişim tarihi boyunca kültürel kimliğin inşasında önemli bir yere sahip olmuştur. Kültürel içerikli tematik basın kaynakları, ana akım medyadan daha az etkin olmasına karşın farklı kültürel grupların üyeleri ve temsilcileri arasında genellikle daha yaygın ve etkili olabilmektedir.

Kırgızistan’ın bağımsızlığını kazanması Uygur basınının gelişmesine de zemin hazırlamıştır. Bağımsızlıkla birlikte Kırgızistan’daki Uygurların “Vicdan Avazi” ve “İttipak” olmak üzere iki gazete öne çıkmaktadır. “Vicdan Avazi” 1997-2000 yıllar arasında “İttipak” gazetesinin yerine yayın hayatına devam etmiştir. Genel olarak Uygur halkının kültürel, toplumsal ve siyasal olaylarını gündeme taşıyan “İttipak” gazetesi 1994-1997 yılları arasında ve 2001’den günümüze kadar basın yayın faaliyetlerine devam etmektedir (Baudinov, 2019).

Gazetenin temel yayın politikası Uygur halkının kendi öz benliğine, diline, değerlerine ve kimliğine yabancılaşmaması için kültürel farkındalık kazandırmaktır. Bunun yanı sıra yurt dışındaki akraba topluluklar ve diasporalara seslenen “İttipak” gazetesi uluslararası kamuoyuna Sincan Uygur Özerk Bölgesindeki Uygurların durumunu da aktarma uğraşındadır. Bu bağlamda gazete, Uygur halkına sorunlarının çözümüne yönelik bir kamuoyu oluşturmaktadır. Gazete “Kırgızistan’daki Halklar Asamblesi” tarafından denetlenmektedir. Genel olarak toplum, kültür ve siyaset ile ilgili haberleri içeren gazete milli tarih, dünyada Uygurların genel durumu, edebi ve tarihi eserler ile ülkedeki önemli siyasal ve toplumsal konuları gündeme taşımaktadır.

Bu çalışmada da Kırgızistan’daki “İttipak” Gazetesinin Uygur kültürel kimliğinin geliştirilmesindeki katkılarının ortaya konması amacıyla şu temel sorulara yanıt aranmaktadır:

- İncelenen kültürel kimlik içerikli haberlerin gazete sayfalarındaki konumu/önemi nasıldır?
- Kültürel kimlik içerikli haberlerin dönemlere göre dağılımı nasıldır?
- Kültürel kimlik içerikli haberlerin yayın dili nedir?
- Kimlik içerikli haberlerin başlıklarında öne çıkan bir mesaj var mıdır?
- İncelenen haberlerde kültürel kimlik bağlamında ele alınan ve analiz edilen konular hangi sorunları çermektedir?
- Haberlerde en sık kullanılan kimlik sembolleri nelerdir?
- Kültürel kimlik içerikli haberlere konu olan aktörler kimlerdir?
- Kültürel kimlik içerikli haberlerde hangi görseller kullanılmıştır?

## Yöntem

Araştırmada "İttipak" gazetesinin kimlik temalı haberlerini analiz etmek için içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, yazılı/açık içeriğin nesnel, sistematik ve sayısal olarak açıklanmasını sağlayan bir yöntemdir (Berelson, 1952:18). İçerik analizinin amacı metnin içeriğinden toplumsal gerçekliğe ilişkin çıkarımlar yapabilmektir (Gökçe, 1995:24). İçerik analizinde birbirine benzer veriler, birbirine benzer kavramlar ve temalar çerçevesinde toplanarak, sistematik ve analitik bulgulara ulaşılmaktadır (Çalık ve Sözbilir, 2014:34). Bu bulgular, metinlerdeki açık ve belirgin özelliklerden daha örtük içeriklere doğru çıkarımlar yapabilmeye imkân sağlamaktadır. İçerik analizinde incelenen konu kapsamında oluşturulan araştırma sorularından hareket edilerek; ele alınan konunun evreni belirlenmekte ve bu evrenden uygun örneklem seçilmektedir. Bu örneklem üzerinden bir analiz birimi seçilmekte ve analizi yapılacak içeriğin tematik kategorileri oluşturulmaktadır. Belirli tanımlara göre içeriğin kodlanmasından sonra ise veriler analiz edilerek bulgulara ulaşılmaktadır.

Bu çalışmanın analiz sürecinde haberler; kültür, kimlik ve toplumsal-tarihsel konular kapsamında ve kültürel kimliğin inşası bağlamında ele alınmaktadır. Bu doğrultuda haberlerin önemi, toplumsal dönemlere göre dağılımı, haber başlıklarında öne çıkan kavramlar, haberlerin tematik sınıflandırması, haberlerde kimlik sembolleri, aktörler ve görseller incelenmektedir.

### Evren - Örneklem

Araştırmanın evrenini "İttipak" gazetesinin 1994 tarihinden günümüze kadar yayınlanan tüm sayıları oluşturmaktadır. Gazete 1997-2001 yılları arasında yayınlanmadığı için 1994-1997, 2001-2022 yılları arasında yayınlanan toplam 285 sayı araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Diğer taraftan yapılan arşiv taramalarında gazetenin Mart 1997 - Aralık 2000 dönemine ait sayıları arşivde kayıp durumundadır. Ayrıca devam eden yıllarda da bazı sayılar arşivlerde bulunamamıştır. Sebeplerin kayıp ve yıpranma olduğu tahmin edilmektedir. "İttipak" gazetesinin 1997-2000 yılları arasında adı "Vicdan Avazi" ("Vicdan Sesi") olarak değişmiştir. Gazete bu dönemde Kırgızistan Halklar Asamblesi tarafından denetlenmemiştir ve yayın politikası da farklılaşmıştır.

Arşivlerden ulaşılan tüm gazete sayıları dikkate alındığında, sistematik olasılıklı olmayan amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Temsili örneklemin sistematik bir şekilde incelenmesi için, arşivde bulunmuş tüm sayılardan yılın başındaki ve ortasındaki sayı olmak üzere 2 gazete seçilmiştir. Dolayısıyla tüm yılların genel toplamı içinden 52 sayı incelenmiştir. Örneklem kapsamında incelenen toplam 52 sayının kimlik temsili çerçevesindeki tüm haberleri analiz edilmiştir.

### Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırmanın veri toplama sürecinde örneklem kapsamına dahil olan tüm haber metinleri, oluşturulan kodlama yönergesine göre kategorik verilere ayrılmıştır. Kodlamanın güvenilirliğini arttırmak için danışman tarafından ikinci kez kodlama yapılmıştır. Farklı kodlamaların karşılaştırılması neticesinde uyumsuzluklar giderilmiştir. Kontrolörler arası geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için [Görüş birliği / (Görüş birliği + görüş ayrılığı)] formülü (Miles ve Huberman, 2014) kullanılmıştır. Her bir haber metnindeki kategorik veriler, Excel sayfasında oluşturulan kodlama yönergesine işlenmiş ve sayısal bulgulara ulaşılmıştır.

## Bulgular

Araştırma sonuçlarının sistematik ve tematik olarak değerlendirilmesi amacıyla içerik analizi verileri alt başlıklar altında sunulmuştur.

### Haberlerin Gazete Sayfalarındaki Konumu

Haberin gazete sayfaları içindeki konumu, haberin önemine işaret etmektedir. Bu bağlamda özellikle ilk sayfa haberleri, büyük punto ile verilen ve gazete içinde geniş yer kaplayan haberler, okuyucu kitlesinde algı oluşturma ve farkındalık yaratma etkisine sahiptir. İncelenen gazetelerde kimlik içerikli haberlerin en yoğun 4.sayfada yer aldığı görülmüştür. İlk sayfada da yine ağırlıklı

olarak kimlik bağlamında ele alınan haberlere yer verilmiştir. Bu eğilim, kültürel ve tarihsel kimlik içerikli haberlerin gazetesinin öncelikli yayın politikasını oluşturduğunu göstermektedir.

### Haberlerin Dönemlere Göre Dağılımı ve Yayın Dili

İttipak gazetesinin yayın periyoduna dikkat ederken, medya endüstrisinin ülkenin içinde bulunduğu sosyo-politik dönemlerden etkilendiği olgusundan hareketle Kırgızistan'daki toplumsal ve siyasal dönüşüm dönemlerinin kırılma noktaları dikkate alınmıştır. Böylelikle bağımsızlıktan günümüze kadar yönetim değişimlerinin olduğu dönemlere göre yayınların sınıflandırması yapılmıştır. Tablo 1'de incelenen sayılardaki haberlerin dönemlere göre dağılımı ve yayın dili yer almaktadır:

**Tablo 1.** Haberlerin Dönemlere Göre Dağılımı ve Yayın Dili

İTTİPAK GAZETESİ	Kırgızca	Uygurca	Rusça	Uygurca ve Rusça	Toplam	
YILLAR	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	(%)
1994-1997	2	1	91	--	94	17,8
2001-2004						
2005-2009	--	58	38	2	98	18,5
2010-2019	--	156	103	--	259	49
2020-2022	2	43	30	3	78	14,7
<b>Genel Toplam</b>	<b>4</b>	<b>258</b>	<b>262</b>	<b>5</b>	<b>529</b>	<b>100</b>

Tablo 1'de görüldüğü gibi, en yoğun haber akışının 2010-2019 yılları (% 49) arasında olduğu görülmektedir. Tüm yılların genelinde haberlerin büyük çoğunluğu Rusça ve Uygurcadır.

### Haberlerin Başlıkları

Haber başlığı okuyucunun zihninde en belirgin olarak kalacak olan mesajın bir ön şemasını oluşturmaktadır. Başlıklarda kullanılan kavramlar ve kavram öbekleri bu açıdan haberi ilgi çekici hale getirme ve dikkati verilmek istenen mesaja odaklama işlevi taşımaktadır. Aynı zamanda bu kavramların doğrudan çağrıştırdığı anlamlar da önemlidir. Tablo 2'de araştırma konusu olan haberlerin başlıklarını oluşturan kavram ve kavram öbekleri tematik bağlamda kategorilere ayrılmıştır:

**Tablo 2.** Haberlerin Başlıkları

№	Haber başlıklarında tekrar eden kavramlar	İttipak Gazetesi	
		Sayı	(%)
1	Uygurlar, Uygur halkı	66	11,1
2	Çin, Çin hükümeti	58	9,8
3	Uygurlu Aydınların, kahramanların, sanatçıların adları	53	8,9
4	Uygur toprakları, Atayurt/Vatan, Vatan şehitleri	52	8,8
5	Kırgızistan, Kırgızistan Cumhurbaşkanı	41	6,9
6	Mitingler, protestolar, gösteriler	40	6,7
7	Uygur kültürü/geleneği, tarihi	34	5,7
8	5 Temmuz Urumçi olayı/katliamı	27	4,6
9	Zulüm, soykırım, baskılar, toplama kampları	25	4,2
10	Bayramlar (dini ve milli bayramlar)	23	3,9
11	Dünya Uygur Kurultayı	20	3,3
12	Millet, milli gelenek, milli kader, milli imaj, milli kurtuluş	17	2,9
13	Dostluk, barış, birlik	17	2,9
14	Doğu Türkistan	14	2,4
15	Din meselesi / dini özgürlük, İslam	12	2
16	Uygurca, Anadil	11	1,9
17	İnsan Hakları	11	1,9
18	Sincan Uygur Özerk Bölgesi	11	1,9
19	Amerika Birleşik Devletleri	11	1,9
20	Bilim, eğitim	11	1,9
21	Bağımsızlık, özgürlük	9	1,5
22	Terörizm, aşırıçılık	8	1,4
23	"İttipak" Kırgız Cumhuriyeti Uygurlar Derneği	8	1,4
24	İhanet, hainlik	4	0,7
25	Kazakistan Uygurları	3	0,5

26	Demokrasi	2	0,3
27	İnfaz, idam	2	0,3
28	Türk Dünyası gençleri, Türk medeniyeti	2	0,3
<b>Genel Toplam</b>		592	100

Tablo 2'ye göre haber başlıklarında tekrar eden kavramların ve kavram öbeklerinin anlamsal bağlam da dikkate alınarak kategorileştirilmesi neticesinde Uygur halkı ile Çin, Çin hükümeti kavramlarının en sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Uygurlu aydınların, kahramanların, sanatçıların ve bilim insanlarının anılması ve eserlerine atıfta bulunulması da başlıkta dikkat çekmektedir. Bunu toprak, vatan, yurt kavram öbekleri takip etmektedir. Uygur halkının vatanını anlatan haber kavramları arasında farklı ifadeler kullanılmaktadır: Bu bağlamda "Doğu Türkistan", "Uyguristan", "Uygur Kağanlığı" gibi ifadeler dikkat çekmektedir. Beraberinde 'Vatanım', 'Atalarımızın Toprakları' gibi duygu bağına güçlendiren adlandırmalar da kullanılmaktadır. Haber içerikleri ile orantılı bir şekilde yine başlıkta en sık karşılaşılan kavram öbeği ise Urumçi olaylarıdır. Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti Urumçi'de 5 Temmuz 2009'da başlayan olaylar, Uygurlar ile Çin'in en kalabalık etnik grubu olan Hanlar arasında çatışmaya dönüşmüş ve çok sayıda ölüm, yaralı ve kayıp ile sonuçlanmıştır. Bu olaylar zincirinin anma günlerine ilişkin haberler kapsamında protestolar ve mitingler haber başlığında yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Bu doğrultuda Sincan Uygur Özerk Bölgesinde merkezi Çin hükümeti tarafından Uygurlara yönelik yapılan baskılar ve toplama kampları da haber başlıklarında belirgin bir şekilde yer almıştır.

### Haberlerin Tematik Sınıflandırması

İncelenen haber içeriklerinde ana tema merkezde yer almak üzere, bu merkezi temayı destekleyen ve ilgili konularla ilişkilendirerek tartışan alt temalarla birlikte çok zengin ve çok katmanlı bir tematik anlatı tarzı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla konuların ve tematik içeriklerin sınıflandırılmasında bazı haberler tematik olarak birden fazla kategoriye dahil olabilmektedir. Bu nedenle çoklu kodlama yapılmış ve özellikle haber içeriğine hâkim olan baskın üç konuya göre sınıflandırma yapılmıştır. Bu kodlama ve sınıflandırma yapıldıktan sonra birbirine benzer ve yakın olan konular tekrar birleştirilmiş, çok daha detaylı ve geniş kapsamlı olan konular ise kendi içinde alt konulara ayrılmıştır. Böylece konuların birbirini içermeyecek şekilde tematik içeriklere ayrılması sağlanmıştır. İncelenen haberlerde ele alınan konular Tablo 3'de sunulmaktadır:

**Tablo 3.** Haberlerin Tematik İçerikleri

№	Haberlerin Tematik İçerikleri	İttipak Gazetesi	
		Sayı	(%)
1	Sincan Uygur Özerk Bölgesindeki Uygurlara yönelik Çin hükümetinin baskıcı politikaları	109	13,4
2	Uluslararası insan hakları konuları ve hukuk ihlalleri	105	12,9
3	Uygur halkının yaşadığı tarihi olaylar, tarihi kişiliklerin (aydınların, kahramanların, bilim insanlarının) kültürel kimliğin korunmasındaki rolü	96	11,8
4	Geleneklerin tanıtılması ve kültürel imajı güçlendirme faaliyetleri (sanat, spor, müzik faaliyetleri)	88	10,8
5	Milletlerarası ve devletlerarası dostane ilişkilerin ve iş birliklerinin güçlendirilmesi	65	8
6	Kırgızistan'daki iş sektöründe (sağlık, ticaret) çalışan Uygurların topluma faydaları	55	6,8
7	5 Temmuz 2009 Urumçi olayları ve bu çerçevede yapılan anma mitingleri	54	6,7
8	Özgürlük, adalet ve demokrasi talepleri	54	6,7
9	Uygurlarda ailenin önemi ve toplum için ideal aile sahibi olmanın gururu	47	5,8
10	Dünya Uygur Kurultayının Faaliyetleri	45	5,5
11	Uygurlu gençler için eğitimin önemi ve eğitim olanaklarının artırılması	36	4,4
12	Toplumsal yaşam, günlük olaylar	34	4,2
13	Bayram kutlamaları (dini ve milli bayramlar)	24	3
<b>Genel Toplam</b>		812	100

Tablo 3'e göre haber konularının önemli bir oranının Sincan Uygur Özerk Bölgesindeki Uygurlara yönelik Çin hükümetinin baskıcı politikalarına, Uluslararası insan hakları konuları ve hukuk ihlallerine, Uygur halkının yaşadığı tarihi olaylara, tarihi kişiliklerin (aydınların, kahramanların, bilim insanlarının) kültürel ve tarihsel bilincin korunmasındaki rolüne odaklandığı görülmektedir.

En belirgin dikkat çeken kategori Sincan Uygur Özerk Bölgesi Uygurlarına yönelik Çin hükümetinin baskıcı politikalarıdır. Bu kapsamda özellikle; Çin hükümetinin Sincan'da nüfus artışını sınırlaması, Uygurca konuşan ve dini inançlarını yaşamak isteyenler üzerinde baskı kurulması, gençlere hapis ve idam cezası verilmesi, toplama kamplarında yapılan zulümler, Çin Komünist Partisi'ne bağlı çok sayıda Uygur kadronun yetiştirilmesi, Uygur halkının kimlik taleplerinin merkezi Çin yönetimi tarafından aşırıcılık ve terörizmle suçlanması gibi tutumlar ve eylemler vurgulanmaktadır.

Uluslararası insan hakları konuları ve hukuk ihlalleri de haber içeriklerinde öncelikli ele alınan konulardır. Çin merkezi yönetimi tarafından Uygur halkına ve diğer azınlık halklarına yönelik hak ihlalleri, haber içeriklerinde belirgin bir şekilde öne çıkan konulardan biridir. Bu kapsamda en sık haberleştirilen olgu da 5 Temmuz Urumçi olayı ve bu çerçevede yapılan anma mitingleri ve protestolarıdır. Uluslararası Af Örgütü'nün barışçıl olarak nitelediği bu gösterilere çok sayıda Kırgız, Kazak ve diğer azınlıklar destek vermiştir. Ancak bu gösteriler Çin Komünist Partisi tarafından isyan olarak görülerek güvenlik güçleri tarafından sert bir şekilde bastırılmıştır. Gazete haberlerinde de olaylarda binlerce kişinin öldürüldüğü ve kaybolduğu vurgulanmaktadır. Her yıl bu olayın yıl dönümünde Çin'in baskı politikaları protesto edilmektedir. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler kararlarında kabul edilen insan hakları sözleşmesine sık sık atıfta bulunmaktadır.

Uygur halkının yaşadığı tarihi olaylar ve tarihi kişiliklerin kültürel bilincin korunmasındaki rolü, diğer baskın tematik kategoridir. Bu haber kategorisi kapsamında Uygur tarihinin en acılı ve en mutlu anları betimlenmiştir. Bu içerikteki haberlerde Uygur halkına tarih bilinci kazandırma amacı dikkat çekmektedir. Tarihi bilinç hem gurura hem de Uygur tarihinin trajedi sayfalarına yer açmaktadır. Tarihini unutmak kimliğini kaybetmek demektir. Bu nedenle Uygur tarihine önemli katkıları bulunan vatansever aydınların, kahramanların ve bilim insanlarının (Cusup Balasaguni, Mahmud Kaşgari, Abdumanap Kasimi vb.) çalışmalarına ve dünya görüşlerine yer verilmiştir. Bu haber kategorisi kapsamında Doğu Türkistan'da (Sincan Uygur Özerk Bölgesi) geçen tarihsel olaylar da anlatılmıştır. Uygur Kağanlığı'ndan başlayarak günümüze kadar uzanan tarihi olayların konu edildiği haberlerde, zaferler ve anma günleri öne çıkmaktadır.

İncelenen haber içeriklerinde geleneklerin tanıtılmasına ve kültürel imajı güçlendirme faaliyeti (sanat, spor, müzik faaliyetleri) temalarına da yoğun bir şekilde yer verilmiştir. Benzer şekilde milletlerarası ve devletlerarası dostane ilişkilerin ve iş birliklerinin güçlendirilmesi konuları da (özellikle diaspora temsilcileriyle görüşmeler, iş birlikleri vb.) öne çıkan haber içerikleri arasındadır.

Bu tematik içeriklerin yanı sıra gazetede bazı temaların daha az gündeme alındığı görülmektedir. Haber içeriklerinde Dünya Uygur Kurultayının Faaliyetleri görece daha az öne çıkan bir temadır. Bu tema kapsamında toplumsal olaylarla ilgili kurultayın görüşleri, Çin'in baskıcı politikalarını dünya kamuoyuna anlatmak amacıyla kongreler düzenlemek, diplomatik ve barışçıl yollarla Uygurların kültürel taleplerini dünya kamuoyuna duyurmak gibi faaliyetler tespit edilmektedir.

Kültürünü ve kimliğini özgürce yaşama isteği; özgürlük, adalet ve demokrasi talepleri bağlamında öne çıkan tematik içeriklerdir. Uygur halkı için adalet, barış, birlik, özgürlük, iş birliği, kültürün korunması için önemli unsurlardır. Bu içerikler birlikteliği motive etme bağlamında gazetenin ilk sayılarından itibaren öne çıkan tematik içeriklerdir.

Eğitimin önemi ve eğitim olanaklarının artırılması konusu da özellikle gençlerin geleceği bağlamında öne çıkan bir konudur. Kırgızistan'da Uygur nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde Uygurca'yı güçlendirmek amacıyla dil okullarının açılması, Uygur dilini geliştirmeyi teşvik eden,

eğitimin önemini vurgulayan haber içerikleri gazetenin ilk sayılarından itibaren düzenli yer almaktadır.

Kırgızistan'daki sağlık sektöründe çalışan ve ticaretle ilgilenen Uygurların vatansever bir tutum sergiledikleri ve içinde buldukları vatan olarak Kırgızistan'ın ekonomisine destek sağladıkları yönündeki haberler; ailenin önemini ve toplum için ideal aile sahibi olmanın gururunu ifade eden haber içerikleri, gündelik toplumsal yaşam rutinleri ve bayram kutlamalarına diğer konular içinde görece daha az yer verilmiştir.

### Haberlerde Kimlik Sembolleri

Toplumların tarih boyunca kültürlerini ve medeniyetlerini anlamlı kılan ortak sembolleri olmuştur. Bayrak, sancak, sayılar, renkler, şiirler, sanat eserleri, monogramlar gibi semboller, bir toplumun ortak değerlerini somutlaştırdığı temsil sistemleri olarak karşımıza çıkar. Bu açıdan bakıldığında kimlik sembolleri, ortak toplumsal duyguları, fikirleri, nitelikleri, inançları, bağlılıkları ve aidiyetleri vurgulamak açısından anlam taşımaktadır. Araştırma kapsamında incelenen haberlerde en belirgin kullanılan semboller Tablo 4'de sunulmaktadır:

**Tablo 4.** Haberlerde Kültürel Kimlik Sembolleri

№	Kültürel Kimlik Sembolleri	İttipak Gazetesi	
		Sayı	(%)
1	Toprak/Vatan	53	16,1
2	Tarih	42	12,7
3	Aile	41	12,4
4	Devlet	35	10,6
5	Bayrak	32	9,7
6	Dil	26	7,9
7	Şiirler	25	7,6
8	İnanç	22	6,7
9	Bayramlar	22	6,7
10	Geleneksel müzik ve enstrümanlar	12	3,6
11	Geleneksel giyimler	9	2,7
12	Uygur mutfağı	5	1,5
13	Mavi renk	4	1,2
14	Çiçekler	2	0,6
<b>Genel Toplam</b>		<b>330</b>	<b>100</b>

Tablo 4'de görüldüğü gibi haber anlatılarında en sık kullanılan ilk üç sembolün toprak/vatan, tarih ve aile olduğu görülmektedir. Vatan/toprak duygusu, haber metinlerinin anlamsal bağlamı içinde tarihi birliği temsil etmektedir. Haber içeriklerinde "Kimliğimizi korumak için neler yapmalıyız?" sorularına aranan cevaplarda en fazla vurgulanan sorunlardan biri vatan/anayurt olgusudur. Vatana sahip olmanın önemi, tarihi olayların geçtiği topraklar ve aile/yuva bilincini korumanın önemi ile iç içedir. Uzun tarihler boyunca Doğu Türkistan topraklarında hayatına devam eden Uygur halkı için bu topraklar Atayurtlarıdır. Ancak özerk bir bölge olmasına rağmen merkezi yönetim tarafından ayrımcı ve baskıcı politikalarla karşılaşan Uygur halkı için bağımsızlığı korumanın yolu dilini ve kültürel değerlerini hem aile hem yurt yuvasında korumaktır. Uygur halkının vatanını anlatan haber kavramları arasında 'Sincan Uygur Özerk Bölgesi', 'Doğu Türkistan' ifadeleri kullanılmaktadır. Bazen bu toprakların genel durumunu ifade etmek için 'Sakinleşmeyen eyalet', 'Vatanım', 'Atalarımızın Toprakları' gibi ifadeler de dikkat çekmektedir. Kültürel sembol olarak karşımıza çıkan bir diğer sembol de bayrağın rengi olmasından dolayı mavi renktir. Bu anlamda haber içeriklerinde bağımsızlık arzusunu vurgulamak için "Mavi renkte gömlek giymeyi hayal ederim" ifadeleri görülmektedir.

### Haberlerin Aktörleri

Haber analizinde gazete metinlerindeki aktörler, konunun merkezinde olan ilk üç aktör dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Tablo 5'de habere konu olan aktörler sınıflandırılmıştır:



**Tablo 5. Haberin Aktörleri**

№	Habere konu olan aktörler	İttipak Gazetesi	
		Sayı	(%)
1	Uygur halkı (yaşlılar, kadınlar, gençler, çocuklar vb.)	428	21,7
2	Dünya ülkeleri ve 'Dünya kamuoyu'	355	18,1
3	Kırgız Cumhuriyeti "İttipak" Uygur Halk Derneği	188	9,5
4	Dünya Uygurlar Kurultayı ve temsilcileri	164	8,4
5	Çin (hükümet, güvenlik güçleri, komünist parti)	156	8
6	Uygur sanatçıları ve bilim insanları	128	6,5
7	Uluslararası aktörler (liderler, kuruluşlar, elçiler vb.)	106	5,4
8	Akraba/kardeş ülkeler (Türk Cumhuriyetleri)	86	4,4
9	Kırgızistan'daki Uygurların kültürel temsilcileri	78	4
10	Kırgızistan halkı	73	3,7
11	Kırgız bürokratlar, aydınlar	68	3,5
12	Uygur Siyasetçileri ve bürokratları	48	2,4
13	Uygur halkının şehitleri, trajedi kurbanları	37	1,8
14	Kırgızistan Aksakallar konseyi temsilcileri	27	1,4
15	Kırgızistan Cumhurbaşkanı (bağımsızlıktan günümüze)	23	1,2
<b>Genel Toplam</b>		1965	100

Tablo 5'de haberlerin aktörleri olarak Uygur halkının ve dünya ülkelerinin en yoğun olarak habere konu oldukları görülmektedir.

Uygur halkının temsiline yaş kategorisi olarak bakıldığında yaşlılar, kadınlar ve gençler ön plandadır. Meslek grupları olarak bakıldığında ise sanatçılar ve bilim insanları en belirgin temsil edilen kişilerdir. Haber içeriklerinde Uygur halkının eski zamanlardan beri bilime çok önem verdiği vurgulanmaktadır. Bu vurgu haber içeriklerinde Cusup Balasaguni, Mahmud Kaşgari gibi önemli tarihi bilgilerce kanıtlanmaktadır. Haber metinlerinde yer alan 'Bilim güçtür' sözü Uygur halkı ve gençleri için büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda Uygur tarihçileri, edebiyatçıları ve şairleri de önemlidir. Tarihçiler, edebiyatçılar ve şairler Uygur halkının öz bilincinin gelişmesine ve korunmasına önemli katkılar sağlayan şahsiyetler olarak gazete haberlerinde çok fazla hatırlanmaktadır. Bu bağlamda sağlık uzmanları ve işçiler de habere konu olan önemli aktörlerdir. Çünkü halkın sağlığına, emeğe ve vatan olarak Kırgızistan toplumuna hizmet saygı duyulan durumlardır.

Haberlere konu olan uluslararası aktörler kategorisine bakıldığında, bu kapsama Kırgızistan ve Sincan bölgesi dışındaki tüm kamusal gruplar, devlet kuruluşları, Sivil toplum kuruluşları ve küresel kuruluşlar dahil edilmiştir. Bu çerçevede dünya ülkeleri ve soyut bir adlandırma olarak 'dünya kamuoyu' çok yoğun bir şekilde vurgulandığı için bağımsız bir kategori olarak görülmüştür. Dünya kamuoyundan bu anlamda Sincan Uygur Özerk bölgesindeki Uygur halkının sesini duymaları istenmektedir. Bu bağlamda mantıksal olarak Çin yetkilileri de en fazla konu olan aktörlerdir. Çin merkezi yönetimin Sincan halkına yönelik uyguladığı sert politikalar ve dünya kamuoyunun bu konudaki tutumu üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda Çin Halk Cumhuriyeti elçiliklerinin olduğu farklı ülkelerde çeşitli mitingler ve gösteriler gündeme taşınmıştır.

'Dünya Uygurları Kurultayı' kategorisi de Uygur halkının geleceğini belirlemek için demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerin barışçıl, şiddet içermeyen ve demokratik yollarla teşvik edilmesi faaliyetlerini yansıtan bir kurumsal oluşumun temsilidir. Kurultayın farklı ülkelerdeki Uygurlar halkının etkileşim içinde olmaları açısından rolü önemlidir. Dünya Uygurları Kurultayı haberleri gibi Kırgızistan'daki Halklar Asamblesi'nde faaliyetlerini yürüten "İttipak" Uygur Halk Derneği de öne çıkan bir aktördür.

### Haberlerde Kullanılan Görseller

Basın haberlerinde kullanılan fotoğraflar ve görseller, belirli anlamların kodlanması ve yerleştirilmesi açısından işlev üstlenmektedir. Bu anlamda her fotoğraf ve görsel bir dildir. Anlam ve temsil gücü olan bu dil, okuyucu üzerinde etki ve yönlendirme gücüne sahiptir. Diğer taraftan haber metinlerine hâkim olan mesajı görsel bellek ile pekiştirmektedir. Ayrıca fotoğraf bir belgedir; gerçeği saf gerçekliği ile gösterme işlevine sahiptir. Her ne kadar görüntünün gerçekliği de çerçeveleme ile kodlanmış olsa da ve okuyucuya gösterdiklerinden daha fazla şey söylüyor olsa

da söze daha güçlü hayat verdiği açıktır. Tablo 6'da incelenen tüm haberlerin görselleri sınıflandırılmıştır:

**Tablo 6. Haberin Görselleri**

№	Haberin görselleri	İttipak Gazetesi	
		Sayı	(%)
1	Olay yerinin fotoğrafları	239	38,7
2	Haberin aktörlerinin fotoğrafları	162	26,3
3	Portre fotoğrafları	63	10,2
4	Tarihi aktörlerin arşiv fotoğrafları	41	6,6
5	Tarihsel görseller	27	4,4
6	Eşya fotoğrafları	15	2,4
7	Öykü fotoğrafları	14	2,3
8	Kırgızistan'ın resmi binaları ve tarihi yerleri	13	2,1
9	Kitaplar (edebi ve tarihi)	12	1,9
10	Sembolik fotoğraflar (arma, bayrak)	10	1,6
11	Doğa görüntüleri	5	0,8
12	Harita	4	0,6
13	İttipak gazetesi	3	0,5
14	Anıt ve heykeller (C.Aytmatov ve Manas Ata)	2	0,3
15	Resmî belgeler	2	0,3
16	Natürmort	1	0,2
17	İç mekân fotoğrafları	1	0,2
18	Konser afişi	1	0,2
19	Karikatür	1	0,2
20	Tablo (gelir dağılımı göstergesi)	1	0,2
<b>Genel Toplam</b>		<b>617</b>	<b>100</b>

Tablo 6'da incelenen haberlerin görsellerinde en fazla olay yerinin fotoğraflarının kullanıldığı görülmektedir. Bu tür fotoğraflar miting, protesto, anma faaliyetleri, toplantılarda ya da önemli olan etkinliklerde çekilmiştir. Daha sonra en belirgin kullanılan fotoğraflar, haberlere konu olan aktörlerin fotoğraflarıdır. Bu fotoğraflar haberde yer alan aktörlerin arşivlerinden veya özel bir yerde habere yerleştirmek üzere çekilmiştir. 'Portre fotoğrafları' aynı şekilde ya haberin aktörlerinin fotoğraflarından (kahramanların fotoğrafları olmadığı durumda portreleri kullanılmıştır) ya da tarihsel kahramanların arşivdeki fotoğraflarından oluşmuştur. Bu kapsamda Sincan bölgesinde nükleer test yapıp tedavi edilmeye çalışırken ölen mağdurların da fotoğrafları yer almıştır. Yine bu kapsamda çok eski kahramanların fotoğrafları olmadığı için meşhur ressamlar tarafından çizilmiş resimler de haberlerde yerleştirilmiştir. Tarihsel görsellerde ise eski Uygur alfabesi, grafik çizimler, duvar resimleri, tarihi elbiseler dikkat çekmektedir. Öykü fotoğraflarında en fazla tarihsel mekânlar ve protestolar dikkat çekmektedir. Haritanın görsel olarak kullanıldığı haberlerde, Uygur Kağanlığı, Doğu Türkistan ve Çin haritaları kullanılmıştır.

Görüldüğü gibi fotoğraflar ve görseller kategorisi, çeşitli konuları ve öğeleri bir araya getirmektedir. Görseller arasında yeni yayınlanmış olan kitaplar yer almıştır: A. Narınbaev'in "Antik ve Ortaçağ Uygurların Tarihi", Mahmud Kaşgari'nin "Adab-ül-Salihin", "Uygur Tadları", "Kendini okuyabilme", "18.yüzyıl Uygur şair ve düşünürlerinin eserlerinde hümanist fikirler", "Hirkati - meşhur Uygur şairi ve düşünürü", "Kutadgu Bilig" kitabının orijinali, "Kırgızistan Uygurları", "Uygur edebiyatında şiir", "Kamp şahidi Mehrigül Tursun'un tanıklıkları".

Ayrı bir incelemeye tabi tutulmuş olan 'sembolik fotoğraflar' kategorisi Uygur halkı için çok önemli ve sembolik görsel materyalleri barındırmaktadır. Görsellerde "İttipak" gazetesinin Mart 1994 yılındaki ilk sayısının ön kapağında Kırgızistan Cumhurbaşkanı'nın "İttipak" gazetesini onayladığı yazı yer almıştır. "Manas Destanının 1000. yılı" metninin dahil olduğu ve ressam Babadjanov tarafından çizilmiş Manas resmi de dikkat çekmektedir. Resimde at üzerindeki Manas, mızrağı ile Çin Ejderhasını öldürmektedir. Sembolik olarak kullanılan kelepçeli eller, Sincan Uygur Özerk Bölgesindeki Uygur halkının baskı altındaki durumuna atıfta bulunmaktadır.

## Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İncelenen haberlerde kimlik bağlamında ele alınan ve analiz edilen konular tarihsel, sosyolojik ve jeopolitik perspektifleri de içerecek şekilde çeşitlilik göstermektedir. Haber içeriklerinde çok katmanlı bir tematik anlatı tarzı olduğu dikkat çekmektedir. Bu anlatı tarzında merkezi olarak Uygur halkının yaşadığı tarihi olaylara ve tarihi kişiliklere odaklanıldığı görülmektedir. Tarihi bilinç hem gurura hem de acılı Uygur tarihinin sayfalarını yer açmaktadır. Tarihini unutmak ise kimliğini kaybetmekle iç içedir. Bu nedenle Uygur tarihine önemli katkıları bulunan aydınların, kahramanların ve bilim insanlarının bilimsel çalışmalarına ve dünya görüşlerine yer verilmesi anlamlıdır.

Sincan Uygur Özerk Bölgesi Uygurlarına yönelik Çin hükümetinin baskıcı politikaları yine haber konularının merkezinde yer almaktadır. Bu kapsamda özellikle; Çin hükümetinin Sincan'da nüfus artışını sınırlaması, Uygurca konuşan ve dini inançlarını yaşamak isteyenler üzerinde baskı kurulması, denetleme ve gözetleme kampları, Uygur halkının kültürel taleplerinin merkezi Çin yönetimi tarafından aşırıcılık ile suçlanması gibi tematik içerikler öne çıkmaktadır. Bu içerikteki haberler hem Uygur halkının hem de evrensel insan hakları bağlamında dünya kamuoyunun gözüyle sunulmaktadır.

Uluslararası insan hakları konuları ve hukuk ihlalleri de haber içeriklerinde öncelikli ele alınan konulardır. İnsan hakları vurgusu Uygurların kültürel sorunlarında önemle vurgulanan konulardan biridir. Bu kapsamda en sık haberleştirilen olgu da 5 Temmuz Urumçi olayları ve bu çerçevede yapılan anma mitingleri ve protestolarıdır. Nitekim Birleşmiş Milletler kararlarında kabul edilen insan hakları sözleşmesine aykırı tüm eylemler, haber içeriklerinde 'Dünya Uygurları Kurultayı'nın ve Kırgızistan'daki Halklar Asamblesi'nde faaliyetlerini yürüten "İttipak" Uygur Halk Derneğinin faaliyetleri ile dünya kamuoyuna anlatılma çabası içindedir.

Haber metinlerinde birlik duygusunun yaşaması için vatana sahip olmanın önemi, tarihi olayların geçtiği topraklar ve aile/yuva bilincini korumanın önemi ile iç içedir. Uzun tarihler boyunca Doğu Türkistan topraklarında hayatına devam eden Uygur halkı için bu topraklar Atayurtlarıdır. Kültürel sembollerin yoğun yer aldığı haber içeriklerinde aynı zamanda Kırgızistan'da yetişen nesillere anavatanı tanıtmak ve Atalarıyla olan tarihi bağı koruma amacı dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak İttipak gazetesinin, yayın politikasına uygun bir şekilde Uygur halkının kültürünü, değerlerini, tarihini, aydınlarını, sanatçılarını temsil ettiği; Uygur halkının Sincan Özerk Bölgesi'ndeki ve dünyadaki kimlik sorunlarını dile getirdiği ve kültürel hakları bağlamında Uygur halkına bilinç kazandırmanın yanı sıra toplumsal sorunların çözümüne yönelik kamuoyunu bilinçlendirme tutumu içinde olduğu görülmektedir. İlgili literatürde Uygur kimliğini inceleyen çalışmaların, uluslararası küresel kamuoyunu oluşturan medya araçlarının analizi ekseninde de araştırılması önerilmektedir.

## Etik Beyan

"Uygur Halkının Kültürel Kimlik Temsilinde Basının Rolü: Kırgızistan'daki "İttipak" Gazetesi Örneği" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

## Kaynakça

- Baudinov, A. (2019). История Газеты «Иттипак» ("İttipak" Gazetesinin Tarihi). İttipak Gazetesi Editörü ile derinlemesine görüşme.
- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. New York: The Free Press.
- Berkes, N. (2011). Türkiye'de Çağdaşlaşma. Ahmet Kuyaş (haz.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bilgin, N. (1999). *Kolektif Kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2008). Kimlikler Kültürelendir. *Türk Yurdu Dergisi*, Sayı 221. ss. 97-99.
- Brophy, D. (2016). *Uyghur Nation: Reform and Revolution on the Russia-China Frontier*. Harvard University Press.

- Castells, M. (2005). *Ağ Toplumunun Yükselişi, Enformasyon Çağı: Ekonomi Toplum ve Kültür* 1.Cilt. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Connolly, W. E. (1995). *Kimlik ve Farklılık, Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri*, çev. Fermâ Lekesizalın, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Cumming-Bruce, N. (2018). U.N. Panel Confronts China Over Reports That It Holds A Million Uighurs In Camps. The New York Times, August 10, 2018. <https://www.nytimes.com/2018/08/10/world/asia/china-xinjiang-un-uighurs.html>
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). "Parameters of Content Analysis". *Eğitim ve Bilim*, 39 (174), 33-38.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Harizov, R. (2014). 20 лет Иттипаку (İttipak'a 20 Yıl). <http://slovo.kg/?p=36120>. (22.05.2020).
- Harizov, A. (2021). Нужна ли Нам Газета на Родном Языке? (Bize Ana Dilimizde Yayınlanan Bir Gazete Gerekiyor Mu?) *"İttipak" Gazetesi*, 1.Sayı. Ss. 3-4.
- Kenji, N. (2001). IRIN Focus On Uyghur Community Caught In "Political Games". <https://www.thenewhumanitarian.org/fr/node/184094>. (12.04.2022).
- Kokaisl, P., Usmanov, A. (2013). Переселение Дунган и Уйгуров из Китая в Кыргызстан (Dungan ve Uygurların Çin'den Kırgızistan'a Taşınması). [http://kghistory.akipress.org/unews/un\\_post:1857](http://kghistory.akipress.org/unews/un_post:1857). (22.05.2020).
- Kokaisl, P., Zhorobekov, T. A., Subanov, T. T. (2020). The Uyghurs in Kyrgyzstan – Two Different Parts Of One Nation? *Kulturní studia*, 1/2020. Ss.: 14-34. DOI: <https://dx.doi.org/10.7160/KS.2020.140102>. (22.05.2020).
- Miles, Matthew B., Huberman, A.Michael, Saldana, J. (2014). *Qualitative Data Analysis*. Sage: London.
- Syroejkin, K. (2002). Вопрос Об «Уйгурском Вопросе» (Uygur Sorunu İle İlgili Soru). *Континент*, N6 (68).
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (2022). OHCHR Assessment Of Human Rights Concerns in The Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People's Republic Of China.
- Van, Y. (2015). Синьцзян-Уйгурский Автономный Район И Политика КНР в Контексте Современных Вызовов Международной Безопасности (Uluslararası Güvenliğe Yönelik Modern Zorluklar Bağlamında Sincan Uygur Özerk Bölgesi ve ÇHC Politikası). Moskova: M.V. Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi.
- Yurdigül, A., Ünal, U., Güven, A. (2019). Ahıska Türkleri'nin Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Kültürel Etkileşim Süreci Üzerine Abir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (1):419-437.
- Zhao, L. (2021). Xinjiang Population Dynamics and Data. The State Council Information Office of the People's Republic of China. <http://www.scio.gov.cn/zfbps/32832/Document/1713594/1713594.htm> (16.06.2022)

## EXTENDED ABSTRACT

In today's social processes, where the seek for and awareness of identity has increased, it is seen that a strong agenda has emerged regarding the protection of cultural identities and their representation in the public sphere. Nevertheless, in multicultural societies, commonsense and social consensus are crucial. The integration of the people who live within the borders of a nation-state with the values of the society they live in and their bonding with citizenship consciousness depend on this commonsense.

In this context, Kyrgyzstan tries to maintain a model of democracy and citizenship that can include different cultural groups by bringing together its peaceful and reconciliatory experiences. Like many other different people living in Kyrgyzstan, Uyghurs have been living safely on the territory of Kyrgyzstan as citizens or migrants due to various historical events.

Uyghurs in Kyrgyzstan have more opportunities and motivation to preserve their language, culture and history, both because of Kyrgyzstan's democratic multicultural structure and because it is geographically closer to China's Xinjiang Uyghur autonomous region. In this context, the Uyghur people have the opportunity to express their cultural and historical presence in the media and in the public sphere.

The newspaper "İttipak", which represents the social and cultural life of the Uyghur people in general, has been continuing its publishing activities since 1994 for the same purposes. In this study, the news of the newspaper "İttipak" in Kyrgyzstan regarding the cultural identity of the Uyghur people are analyzed and the role of the newspaper in representing the cultural identity of the Uyghur people is evaluated through content analysis.

The issues addressed and analyzed in the context of identity in the analyzed news vary in a way including historical, sociological, and geopolitical perspectives. It is noteworthy that there is a multi-layered thematic narrative style in the news content. In this narrative style, it is seen that the historical events and historical personalities (intellectuals, heroes, scientists) experienced by the Uyghur people are centrally focused. Historical consciousness gives space to both pride and painful pages of Uyghur history.

International human rights issues and violations of law are also prioritized in the news coverage. Topics on international human rights and violations of law are also priority topics in news content. The emphasis on human rights is one of the issues emphasized in Uyghurs' cultural problems. In this context, the most frequently reported fact is the July 5 Urumqi events and the commemoration rallies and protests held within this framework. Indeed, the ongoing oppression and practices contrary to human rights, as well as violations of the human rights convention accepted by democratic states in the world and adopted in the resolutions of the United Nations, are in an attempt to be explained to the world public opinion through the work and activities of the "World Uyghur Congress" and the "Ittipak" Uyghur People's Association, which carries out its activities in the Peoples' Assembly in Kyrgyzstan.

In the related literature, it is suggested that the studies examining the Uyghur national identity should be investigated in terms of representation in the media, as well as the analysis of the media tools that form the international global public opinion.